

چشم‌انداز و ابعاد راهبردی آتش‌بس میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان

یک کارشناس مسائل قفقاز با تأکید بر اینکه اشکالات سیاسی و حقوقی توافق آتش‌بس مسکو زمینه را برای نقض آن فراهم کرده است، گفت: آتش‌بس اخیری که بین باکو و ایروان صورت گرفته است نیز پایدار نخواهد بود.

به گزارش آران نیوز به نقل از خبرگزاری فارس، یک کارشناس مسائل قفقاز با بیان اینکه ارمنستان اعلام کرد به دنبال میانجیگری روسیه بر سر آتش‌بس با جمهوری آذربایجان با آن موافقت کرده است، تصریح کرد: این درگیری‌ها چند روز بعد از یک سالگی قرارداد آتش‌بس ۹ نوامبر ۲۰۲۰ انجام شد و نشان می‌دهد این توافقنامه اشکالات سیاسی و حقوقی دارد که زمینه را برای نقض آن فراهم کرده و موید این نکته است که این توافقنامه برخلاف برخی ادعاها نمی‌تواند معاهده صلح باشد.

دکتر احمد کاظمی با بیان اینکه تأکید جمهوری آذربایجان بر مشخص کردن مرزهای رسمی با ارمنستان باعث نقض آتش‌بس شده و این عجله و سیاست فشار و تهدید از سوی باکو، دلایل دیگری دارد، گفت: بخشی از این دلایل به تحركات جمهوری آذربایجان برای ایجاد دالان جعلی و موهوم با عنوان «زنگور» یا «تورانی» در جنوب ارمنستان مربوط است که متناسب با علایق پان‌ترکیستی ترکیه و تحریک رژیم صهیونیستی و برخی بازیگران بین‌المللی مانند آمریکا و انگلستان، آن را دنبال می‌کند. این دالان جعلی در توافقنامه ۹ نوامبر مشخص نشده است.

این تحلیلگر مسائل حقوق بین‌الملل ضمن تشریح بندهای این توافقنامه با تأکید بر اینکه خطوط مواصلاتی در آن دارای مکان و زمان مشخص نیستند، افزود: ایجاد این دالان به حاکمیت ارمنستان در جنوب آن ضربه می‌زند و در واقع با ایجاد آن مرز این کشور با ایران حذف و گسست ژئوپلیتیکی، ژئوآکونومیکی و ژئوکالچرال میان ایران و قفقاز ایجاد می‌شود.

کاظمی به رزمایش مشترک جمهوری آذربایجان و ترکیه و پاسخ قاطع ایران مبنی بر خط قرمز بودن تغییر مرزهای بین‌المللی و رزمایش مقتدرانه فاتحان خبیر اشاره کرد و ادامه داد: بعد از آن جمهوری آذربایجان در پشت پرده و مذاکرات آشکار و پنهانی که با ارمنستان داشت، تلاش کرد کرپدوری را که ظاهراً به رویای شب و روز برخی مقامات ترکیه و جمهوری آذربایجان تبدیل شده، محقق کند. به همین دلیل این بار تلاش کردند این دالان را از جنوب استان سیونیک ارمنستان، به شمال آن منتقل و به زعم خود حساسیت‌های ایران را کم کنند.

پیامدهای خدشه دار شدن تمامیت ارضی یک کشور

وی با بیان اینکه خدشه دار شدن تمامیت ارضی یک کشور به معنای جایگزین شدن یک مشکل با مشکل دیگر است، اضافه کرد: به نظر می‌رسد آن‌ها به دنبال این هستند که در شرایطی که هنوز مناقشه قره‌باغ حل نشده، مناقشه دیگری در منطقه شکل گیرد. طبیعتاً این خلاف الزامات صلح پایدار در قفقاز است و مورد پذیرش آن دسته از بازیگرانی که به معنای واقعی کلمه مدل ۳+۳ را مطرح می‌کنند، نخواهد بود.

آتش‌بس شکننده

این کارشناس مسائل قفقاز آتش‌بس فعلی صورت گرفته میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان را شکننده توصیف کرد و توضیح داد: آنکارا اختلافات گسترده تاریخی با ایروان در میاحتی مانند کشتار ۱۹۱۵ ارمنه و آنچه ارمنه با عنوان ارمنستان غربی مطرح می‌کنند، دارد. ضمن اینکه بندهای ۸۸ تا ۹۲ «معاهده سور» که سال ۱۹۲۰ میان کشورهای پیروز جنگ جهانی اول با دولت عثمانی امضا شد، بر تشکیل دولت مستقل ارمنی در شش ولایت ارمنی نشین جنوب شرق ترکیه تأکید شده است. این قرارداد توسط دولت عثمانی پذیرفته و بسیاری از بندهای آن اجرا شد؛ اما بند مربوط به تاسیس دولت ارمنی، با قرارداد «قارص» که ۱۹۲۱ میان روسیه بلشویکی و ترکیه کامالیستی امضا شد به حاشیه رانده شد.

اهداف راهبردی ترکیه

کاظمی با بیان اینکه ارمنستان «قرارداد قارص» را نپذیرفته و بر «قرارداد سور» تأکید دارد و ایرادات متعدد حقوقی بر آن گرفته است، گفت: برای ترکیه امروز بسیار مهم است که با این سیاست‌ها وضعیتی ایجاد کند که ارمنستان برای همیشه از پیگیری مسئله شناسایی بین‌المللی کشتار ارمنه خودداری کند.

وی اظهارداشت: ترکیه می‌خواهد روندی که به نفع ارمنه در جهان جریان دارد و بسیاری از کشورها این جریان را به عنوان نسل‌کشی به رسمیت شناخته‌اند، تغییر دهد. حتی مرکز بین‌المللی «عدالت انتقالی» این موضوع را به عنوان یکی از مصادیق نسل‌کشی که در کنوانسیون ۱۹۴۸ سازمان ملل مشخص شده شناسایی کرده است، مسئله‌ای که می‌تواند تبعات حقوقی و مسئله غرامت را برای ترکیه به همراه داشته باشد.

نویسنده کتاب «امنیت در قفقاز جنوبی» با اشاره به تأکید وزیر خارجه ترکیه بر حمایت کامل از جمهوری آذربایجان یک روز پس از آتش‌بس در مرز آذربایجان و ارمنستان، ادامه داد: ترک‌ها تلاش می‌کنند با استفاده ابزاری از مناقشه قره‌باغ و جمهوری آذربایجان، ارمنستان را مجبور کنند بحث کشتار ارمنه را پیگیری نکند و مهم‌تر از آن ارمنستان مرزهای فعلی را با صحه گذاشتن به مرزهای خود با جمهوری آذربایجان به رسمیت بشناسد.

وی گفت: با نگاهی به این تحلیل ها، نمی توان چشم انداز پایدار و با ثباتی برای آتش بس فعلی در نظر گرفت؛ چرا که برخی بازیگران منطقه ای نه بر اساس واقعیات و الزامات ژئوپلیتیکی منطقه، بلکه بر اساس یک سلسله علائق موهوم و جعلی تاریخی نقش آفرینی می کنند که سیستم همکاری جمعی در قفقاز را به خطر می اندازد.

کاظمی با تشریح سیاست اصولی ایران در قفقاز مبنی بر عدم تغییر مرزهای بین المللی، ضرورت خویشتن داری و توجه به منافع پایدار و جمعی در بازتعریف رفتارها، اضافه کرد: هرگونه رفتاری که در چارچوب سیاست ارباب و زور انجام می شود، به نتیجه ای نمی رسد و ایران هم به عنوان یکی از بازیگران تاریخی مطرح در قفقاز آن را نمی پذیرد، چرا که این شرایط می تواند مشکلات متعددی را ایجاد کند؛ همان طور که سیاست های مبتنی بر ارباب اخیر ترکیه و جمهوری آذربایجان باعث تقویت جناح ملی گرا و تندرو در ارمنستان شده که خطری برای آینده منطقه خواهد بود.

وی با تأکید بر ضرورت توجه به اجتناب از افتادن در دام توطئه های رژیم صهیونیستی و برخی قدرت های منطقه ای و فرامنطقه ای، خاطرنشان کرد: قرار بود روسیه در یک سالگی توافق آتش بس نشست سه جانبه مجازی میان روسای جمهور روسیه، آذربایجان و ارمنستان برگزار کند که با توجه به فضای تهدیدآمیز موجود ارمنستان از شرکت در آن خودداری کرد.

کاظمی با اشاره به ضرورت توجه به سوالات ایجاد شده نسبت به نقش روسیه در مناقشه قره باغ و نگاه محافل ارمنی به آن، گفت: ورود روسیه در ایجاد و برقراری آتش بس موثر بوده و سیاست ها و همکاری هایی که می تواند میان ایران و روسیه برای حل پایدار مناقشه صورت گیرد، اهمیت بسیار دارد.